

Valtiovarainvaliokunta

16.10.2020

Eero Laesterä HT ja Tuomas Hanhela KTM

FCG



Teemat

- ✓ Kuntatalouden tilanne ja näkymät sekä *erityisesti koronatukien kuntakohtaisesta kohdentumisesta*.
- ✓ **Laskentahetki:** Tiedot VM ja Kuntaliitto 10.10.2020
- ✓ Kuntien toimintakate perustuu talousarviotietoihin 2020 lisättynä niiden toimittamilla koronan vaikutusarvioilla.

Asetelma

- ✓ Laskenta perustuu 10.10.2020 tilannetietoon kuntien talouden kehityksestä **perusuran** (talouden kehitys väestömuutosten perusteella), siihen kohdistuvista erilaisista **koronavaikutuksista** ja näiden päälle tulevasta **sote-uudistuksesta** 2023 alkaen.
- ✓ Laskenta perustuu toimintakatteen kasvutrendiin euroa/asukas lama-ajasta lama-aikaan – 2010-2019 ja Kuntaliiton arvioon kuntakohtaisista verotekijöistä vuoteen 2023 saakka ja tästä eteenpäin vuoteen 2025, valtionosuudesta, koronakompensaatiosta ja sote-muutoksista vm:n tämän hetkisen tiedon perusteella.
- ✓ Laskennan pohjalla on kuntakohtainen toimintakatearvio TA2020 ja kuntien omat arviot nettoinvestoinneistaan 2020-2023. Näitä arvioita jatketaan perustuen menneeseen trendiin. Muuttuvat poistot perustuvat poistojen tasoon käyttöomaisuudesta 2019.
- ✓ Kuntakohtaisesti on arvioitu myös koronan toimintakatevaikutukset (kuntien ilmoitus kuntaliitolle)
- ✓ VM laskee talousvaikutuksen uudessa paineessaan toimintakatteen tilinpäätöstiedon 2019 perusteella.
- ✓ Laskelmissa ei ole otettu huomioon harkinnanvaraista rahoitusavustusta (60 ME), hoitovelan purkua 2021-2023 (450 ME) eikä testaukseen liittyvää 1 MRDE:n kompensaatiota.
- ✓ SOTEn laskenta ei ota huomioon 13.10 muutoksia laskentaperusteissa.

Kuntatalouden tilanne ja näkymät



- ✓ Kuntatalouteen kaikessa vaikuttava vallitsevaan väestökehitykseen ja ikääntymiseen sekä jo viime vuoden lopulla vallinneeseen talouden alavireisyyteen perustuva taustatilanne on hyvin epätasapainoinen.
- ✓ → Kuntien rahoitus ja tehtävät olivat epätasapainossa jo joulukuussa 2019.
- ✓ Valtionosuuden sovittu lisäys paransi tilannetta vuodeksi 2020, siltikin
- ✓ Vuosikatteeltaan negatiivisten kuntien määrä oli kasvussa, samoin taseeltaan alijäämäisten kuntien määrä (vuosikate= säännöllisten tulojen ja menojen erotus)
- ✓ Negatiivisen vuosikatteen kunnat olivat melko pieniä ja negatiivinen vuosikate usein vain satojatuhansia euroja.
- ✓ → Suuri joukko kuntia oli ajautumassa arviointimenettelyyn ja käynnistänyt talouden sopeuttamisohjelmat

Perusura – kuinka kuntien talous olisi kehittynyt, jos olisi edetty perusuran mukaisesti

(Perusura = Tilastokeskuksen arvio väestönmuutoksista ja kuntaliiton arvio verorahoituksesta ja näiden vaikutuksista talouteen)

Perusura, 1000 e	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Erotus 2025-2019	Summa 2019-2025
Toimintakate	-29 039 885	-30 291 117	-31 252 895	-32 354 907	-33 486 229	-34 602 006	-35 746 535	-36 919 931	-6 628 814	-234 653 620
Tulovero	18 640 260	19 117 616	20 213 777	20 958 155	21 665 434	22 179 974	22 703 516	23 235 903	4 118 287	150 074 375
Yhteisövero	1 854 457	1 899 612	1 960 238	2 051 177	2 121 907	2 164 345	2 207 632	2 251 785	352 173	14 656 696
Kiinteistövero	1 796 593	1 864 706	1 908 354	1 927 015	1 945 862	1 964 898	1 984 123	2 003 541	138 835	13 598 499
Valtionosuus	8 417 401	8 602 079	9 382 156	9 977 052	10 335 894	10 695 301	10 989 126	11 142 553	2 540 474	71 124 162
Verorahoitus	30 708 711	31 484 013	33 464 524	34 913 399	36 069 097	37 004 519	37 884 398	38 633 781	7 149 768	249 453 732
Rahoitus	389 564	551 047	282 351	264 622	249 425	242 726	241 920	238 341	-312 706	2 070 433
Vuosikate	2 058 390	1 743 943	2 493 981	2 823 114	2 832 293	2 645 239	2 379 784	1 952 192	208 249	16 870 545
Negatiivisia kpl	43	65	19	23	25	34	62	103	38	
Negatiiviset yht.	-36 433	-91 727	-3 536	-9 179	-13 557	-34 678	-105 257	-280 262	-188 535	-538 196
Poistot	2 187 628	2 300 547	2 259 347	2 332 911	2 417 728	2 476 581	2 459 578	2 443 861	143 314	16 690 552
Tulos	-26 035	-131 093	234 634	490 204	414 564	168 658	-79 794	-491 669	-360 576	605 504
Nettoinvestoinnit	2 777 170	2 725 795	3 891 483	4 196 458	3 812 679	2 212 120	2 217 347	2 222 237	-503 558	21 278 119
Lainakanta	16 715 737	18 402 521	20 182 881	21 767 124	22 969 086	22 947 081	23 205 069	23 830 176	5 427 655	
Rahavarat	4 872 909	5 057 412	5 058 802	5 066 194	5 085 967	5 111 392	5 151 583	5 193 878	136 466	
Taseen jäämä	11 247 331	11 074 854	11 309 488	11 799 691	12 214 256	12 382 914	12 303 120	11 811 451	736 597	
Negatiivisia kpl	40	57	61	67	74	84	96	115	58	
Negatiiviset yht.	-127 030	-251 628	-237 108	-252 666	-355 947	-581 021	-988 568	-1 664 342		

Kuinka korona muuttaa perusuraa? (oletuksena koronan taloutta heikentävä vaikutus, mitä kompensoidaan).

Perusura+korona 1000 e	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Erotus 2025-2019	Summa2019-2025
Toimintakate	-29 039 885	-30 291 117	-31 855 183	-32 354 907	-33 486 229	-34 602 006	-35 746 535	-36 919 931	-6 628 814	-235 255 908
Tulovero	18 640 260	19 117 616	19 705 980	20 015 802	20 532 999	21 146 516	21 644 916	22 151 743	3 034 127	144 315 572
Yhteisövero	1 854 457	1 899 612	1 938 675	2 297 834	2 038 606	1 948 668	2 007 128	2 067 342	167 730	14 197 865
Kiinteistövero	1 796 593	1 864 706	1 908 354	1 927 015	1 945 862	1 964 898	1 984 123	2 003 541	138 835	13 598 499
Valtionosuus	8 417 401	8 602 079	10 542 763	9 900 103	10 335 894	10 695 301	10 989 126	11 142 553	2 540 474	72 207 820
Verorahoitus	30 708 711	31 484 013	34 095 772	34 140 754	34 853 362	35 755 383	36 625 294	37 365 179	5 881 166	244 319 756
Rahoitus	389 564	551 047	282 051	259 805	233 841	213 681	198 896	181 039	-370 008	1 920 360
Vuosikate	2 058 390	1 743 943	2 522 640	2 045 652	1 600 974	1 367 057	1 077 655	626 287	-1 117 656	
Negatiivisia kpl	43	65	6	25	57	83	106	155	90	497
Negatiiviset yht.	-36 433	-91 727	-1 414	-10 838	-69 460	-176 181	-341 987	-605 945	-514 218	-1 297 551
Poistot	2 187 628	2 300 547	2 259 347	2 332 911	2 417 728	2 476 581	2 459 578	2 443 861	143 314	16 690 552
Tulos	-26 035	-131 093	263 293	-287 259	-816 754	-1 109 524	-1 381 923	-1 817 574	-1 686 481	-5 280 833
Nettoinvestoinnit	2 777 170	2 725 795	3 891 483	4 196 458	3 812 679	2 212 120	2 217 347	2 222 237	-503 558	
Lainakanta	16 715 737	18 402 521	20 152 897	22 508 381	24 934 647	26 182 222	27 732 116	29 671 544	11 269 023	
Rahavarat	4 872 909	5 057 412	5 057 477	5 058 313	5 071 072	5 087 369	5 117 338	5 149 489	92 077	
Taseen jäämä	11 247 331	11 074 854	11 338 147	11 050 888	10 234 134	9 124 610	7 742 688	5 925 114	-5 149 740	
Taseen jäämä	40	57	54	66	85	119	143	160	103	
Negatiivisia kpl	-127 030	-251 628	-200 681	-314 663	-641 582	-1 277 698	-2 202 365	-3 489 203		

...joitain lukuja ...

		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Toimintakate	Perusura	-31 252 895	-32 354 907	-33 486 229	-34 602 006	-35 746 535	-36 919 931
	Korona	-31 855 183	-32 354 907	-33 486 229	-34 602 006	-35 746 535	-36 919 931
	Erotus	602 288	0	0	0	0	0
	Teoriaa pienissä kunnissa						
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tulovero	Perusura	20 213 777	20 958 155	21 665 434	22 179 974	22 703 516	23 235 903
	Korona	19 705 980	20 015 802	20 532 999	21 146 516	21 644 916	22 151 743
	Erotus	-507 797	-942 354	-1 132 434	-1 033 459	-1 058 600	-1 084 160
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Yhteisövero	Perusura	1 960 238	2 051 177	2 121 907	2 164 345	2 207 632	2 251 785
	Korona	1 938 675	2 297 834	2 038 606	1 948 668	2 007 128	2 067 342
	Erotus	-21 563	246 657	-83 301	-215 677	-200 504	-184 443
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Valtionosuus	Perusura	9 382 156	9 977 052	10 335 894	10 695 301	10 989 126	11 142 553
	Korona	10 542 763	9 900 103	10 335 894	10 695 301	10 989 126	11 142 553
	Erotus	1 160 607	-76 949	0	0	0	0
Erotusten summa		28 959	-772 646	-1 215 735	-1 249 136	-1 259 104	-1 268 602

- ✓ Kasvavatko menot 600 milj euroa – varsinkaan pienissä kunnissa? Kuinka sairaanhoitopiirit?
- ✓ Onko tuloveron alenema lopulta 508 miljoonaa euroa (alkuperäinen "arvaus" oli 1,1-1,2 mrd euroa)?
- ✓ Yhteisöverotuloa kompensoituna -22 milj euroa
- ✓ Valtionosuus kasvaa lähtötasosta 1,2 mrd euroa – lähtötasona jo sovittu korotus valtionosuuteen 2020.
- ✓ Tulevina vuosina verorahoitus alenee nykytasoon – mutta palvelurakenne perustuu monessa kunnassa vuoden 2019 – 2020 suunnitelmatasoon.
- ✓ VM:n arvio on optimistisempi kuin meillä – meidän arviomme perustuu Kuntaliiton arviioon.

Koronan kompensatio lukuina

	tammi.20	loka.20	Erotus
Tulovero	20 255 032	19 729 742	-525 290
Yhteisövero	1 940 000	1 520 000	-420 000
Kiinteistövero	1 891 939	1 891 535	-404
Yhteensä	24 086 971	23 141 277	-945 694

	1000 e
Verokompensatio	118 000
Yhteisöveron jako	410 000
Vossien lisäys	722 300
Vossien lisäys	400 000
KIKYn jääminen	-77 877
Kompensatioarvio	1 572 423

(Kesäkuun LYA)

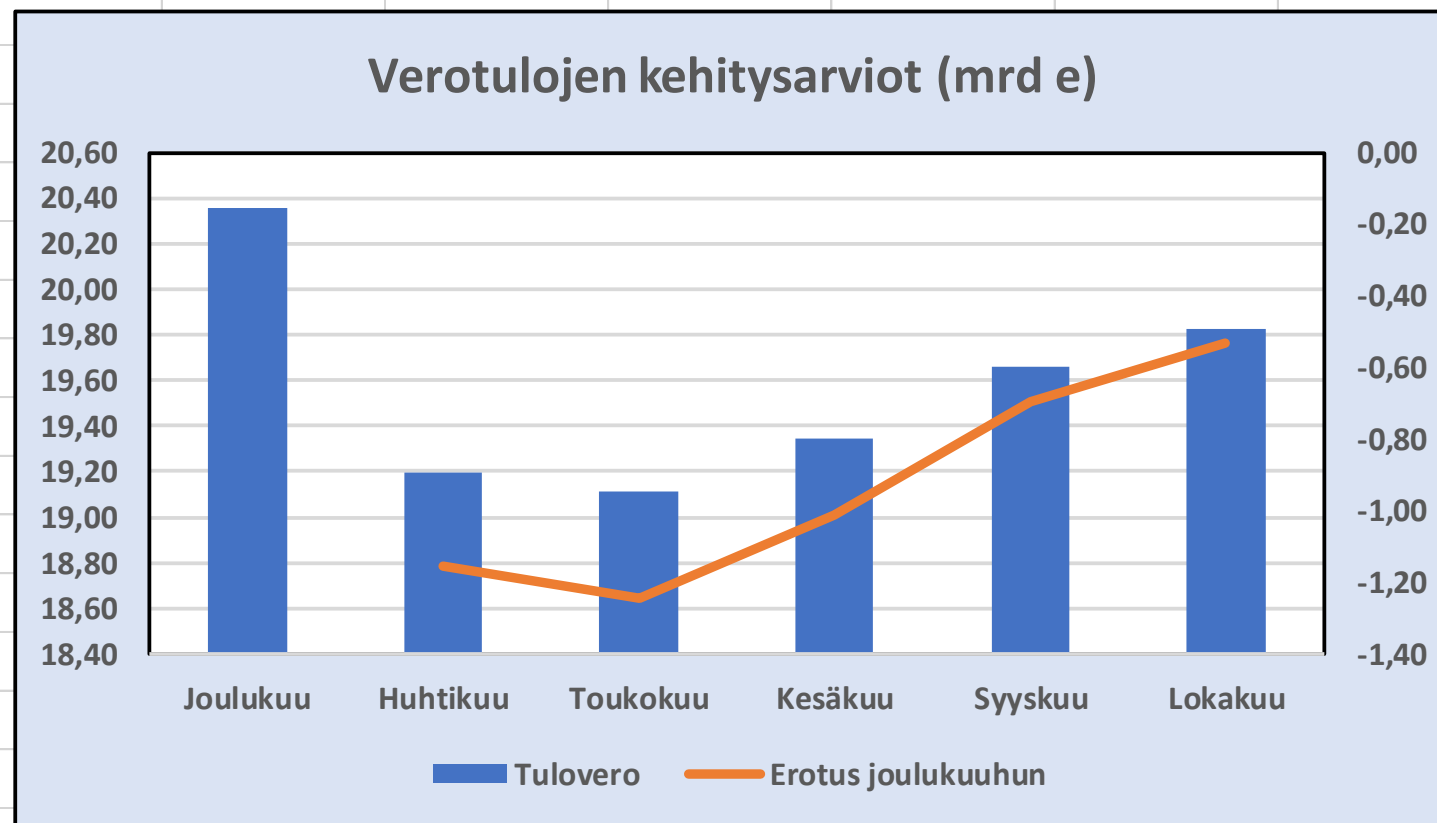
(Lokakuun LTA)

Menoihin	626 729
-----------------	----------------

- ✓ ...Silti 256 kunnalla verotettava tulo laskee ja 38 kunnalla nousee –
- ✓ Keskimäärin kompensatiota on tarvittu.
- ✓ Verotettavan tulon tilanne on muuttunut dramaattisesti koronan edetessä.

Kompensaation tarpeen arvioinnin vaikeus

	Joulukuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Syyskuu	Lokakuu
Tulovero	20,36	19,20	19,11	19,35	19,66	19,83
Erotus joulukuuhun		-1,16	-1,24	-1,01	-0,70	-0,53



- ✓ Lokakuun luvut sisältävät vuoden 2019 tilitysjärjestelmän oikaisun 200 ME (todennäköisesti)
- ✓ Joulukuussa 2019 arvioitiin verotuloksi 2020 20,36 MRDE, huhtikuussa 2020 19,20 MRDE – tämä arvio on täsmentynyt ja lokakuussa näyttää siltä, että verotulo onkin 19,83 MRDE.

Koronan kompensatio lukuina

Koronakompensatio suurempi kuin menetys euroa/asukas ja veroprosenttia

	Yhteensä eur/as	Veroprosenttia
Isojoki	823	417
Merikarvia	1 262	405
Pertunmaa	595	347
Muonio	1 059	461
Kivijärvi	336	305
Hartola	963	346
Sodankylä	3 815	452
Kinnula	456	282
Rääkkylä	566	260
Pyhäjärvi	1 712	326
Sonkajärvi	1 105	279
Sulkava	679	269
Ii	3 115	316
Sysmä	1 068	284
Kustavi	355	384
Tervo	364	232
Lestijärvi	180	245
Asikkala	2 602	319
Reisjärvi	650	237
Koski Tl	604	258
Kannus	1 447	263
Halsua	252	217
Siikainen	287	197
Posio	697	215
Kuhmoinen	508	227

Koronakompensatio pienempi tai vähäinen suhteessa menetykseen euroa/asukas ja veroprosenttia

	Yhteensä eur/as	Veroprosenttia
Korsnäs	-179	-84
Kauniainen	-1 478	-154
Rautjärvi	-134	-40
Kärsämäki	-30	-11
Vimpeli	-34	-12
Eurajoki	-36	-4
Taipalsaari	-14	-3
Helsinki	-1 909	-3
Ulvila	141	11
Lapinjärvi	27	10
Konnevesi	25	9
Joutsa	55	12
Imatra	587	22
Siuntio	186	30
Uurainen	83	22
Vihti	1 023	35
Veteli	84	27
Järvenpää	2 239	52
Nurmijärvi	2 305	54
Alavieska	80	31
Iisalmi	863	40
Nurmes	323	33
Simo	133	44
Säkylä	321	47
Paimio	565	52

Kunnat, joiden talousarvion 2020 alijäämä oli parempi kuin mitä korona-toteuma näyttäisi olevan.

	TA2020	Korona	Koronan vaikutus
Helsinki	6 381 051	6 273 925	-107 126
Espoo	603 955	584 535	-19 420
Oulu	762 326	750 551	-11 775
Pori	32 063	25 801	-6 262
Turku	130 400	127 281	-3 120
Jyväskylä	-4 630	-7 080	-2 450
Kauniainen	56 597	54 237	-2 361
Imatra	67 525	66 007	-1 519
Järvenpää	7 020	5 548	-1 472
Vihti	6 825	5 486	-1 339
Vantaa	389 524	388 215	-1 309
Tampere	429 213	428 006	-1 206
Nurmijärvi	45 679	44 556	-1 124
Kouvola	299	-725	-1 024
Iisalmi	11 977	11 041	-936
Ulvila	2 906	2 145	-760
Harjavalta	-107	-795	-688
Eurajoki	73 013	72 397	-616
Kerava	103 223	102 679	-544
Taipalsaari	550	162	-388

- ✓ Kahdeksalla kunnalla kompensatio alittaa oletetun tarpeen, 286 kunnalla kompensoi yli oletetun tarpeen.
- ✓ Koronan verotulokompensatiot ja kuntaliiton kunnilta keräämä arvio toimintakatteen heikennyksestä jne johtaa 238 kunnalla parempaan tulokseen kuin mitä talousarvioissa arvioitiin; yhdeksällä kunnalla taseen oletettu alijäämä poistuu.
- ✓ Jälkimmäinen luku on huomattavasti suurempi.
- ✓ Vasemmanpuoleinen taulukko osoittaa kompensaation vastaavan useiden veroprosenttiyksiköiden tuottoa useissa kunnissa.

Pelastaako sote kokonaisuuden toteutuessaan 2023?

Perus, korona ja sote 1000 e	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Erotus 2025-2019	Summa2019- 2025
Toimintakate	-29 039 885	-30 291 117	-31 855 183	-32 354 907	-33 486 229	-12 634 945	-12 928 394	-13 228 098	17 063 019	-166 778 873
Tulovero	18 640 260	19 117 616	19 705 980	20 015 802	20 532 999	7 083 218	7 245 321	7 410 209	-11 707 407	101 111 145
Yhteisövero	1 854 457	1 899 612	1 938 675	2 297 834	2 038 606	1 299 112	1 338 085	1 378 228	-521 384	12 190 152
Kiinteistövero	1 796 593	1 864 706	1 908 354	1 927 015	1 945 862	1 964 898	1 984 123	2 003 541	138 835	13 598 499
Valtionosuus	8 417 401	8 602 079	10 542 763	9 900 103	10 335 894	3 646 153	3 734 780	3 783 517	-4 818 562	50 545 289
Verorahoitus	30 708 711	31 484 013	34 095 772	34 140 754	34 853 362	13 993 381	14 302 310	14 575 494	-16 908 519	177 445 085
Rahoitus	389 564	551 047	282 051	259 805	233 841	214 710	203 404	192 435	-358 612	1 937 293
Vuosikate	2 058 390	1 743 943	2 522 640	2 045 652	1 600 974	1 573 146	1 577 320	1 539 831	-204 112	
Negatiivisia kpl	43	65	6	25	57	60	62	69	4	
Negatiiviset yht.	-36 433	-91 727	-1 414	-10 838	-69 460	-78 037	-89 834	-115 109	-23 382	-456 418
Poistot	2 187 628	2 300 547	2 259 347	2 332 911	2 417 728	2 476 581	2 459 578	2 443 861	143 314	16 690 552
Tulos	-26 035	-131 093	263 293	-287 259	-816 754	-903 435	-882 258	-904 030	-772 937	-3 661 536
Nettoinvestoinnit	2 777 170	2 725 795	3 891 483	4 196 458	3 812 679	2 212 120	2 217 347	2 222 237	-503 558	
Lainakanta	16 715 737	18 402 521	20 152 897	22 508 381	24 934 647	25 976 545	27 028 327	28 058 145	9 655 624	
Rahavarat	4 872 909	5 057 412	5 057 477	5 058 313	5 071 072	5 087 780	5 119 302	5 155 388	97 976	
Taseen jäämä	11 247 331	11 074 854	11 338 147	11 050 888	10 234 134	9 330 699	8 448 441	7 544 411	-3 530 443	
Negatiivisia kpl	40	57	54	66	85	113	124	138		
Negatiivisia yht	-127 030	-251 628	-200 681	-314 663	-641 582	-1 180 711	-1 815 948	-2 519 842		

Vuosikatteelta negatiiviset kunnat kpl

Perusura: väestönmuutosten vaikutukset kuntien talouteen. ”Vuodenvaihteen tilanne”
Perusura ja korona: perusuran päälle laskettu korona –vaikutus, korona –vaikutuksessa on mukana koronan arvioidut käyttötulojen ja käyttömenojen vaikutukset, kompensatiot ja vastainen verovaikutus.

Perusura, korona ja sote: Kuinka sote-uudistus tämänhetkisen tiedon mukaan vaikuttaa kuntiin, kun korona on otettu huomioon.

Vuosikatteeltaan negatiivisia kuntia kpl									
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Muutos 2019-25
Perusura	43	65	19	23	25	34	62	103	38
Perusura ja korona	43	65	6	25	57	83	106	155	90
Perusura, korona ja Sote	43	65	6	25	57	60	62	69	4

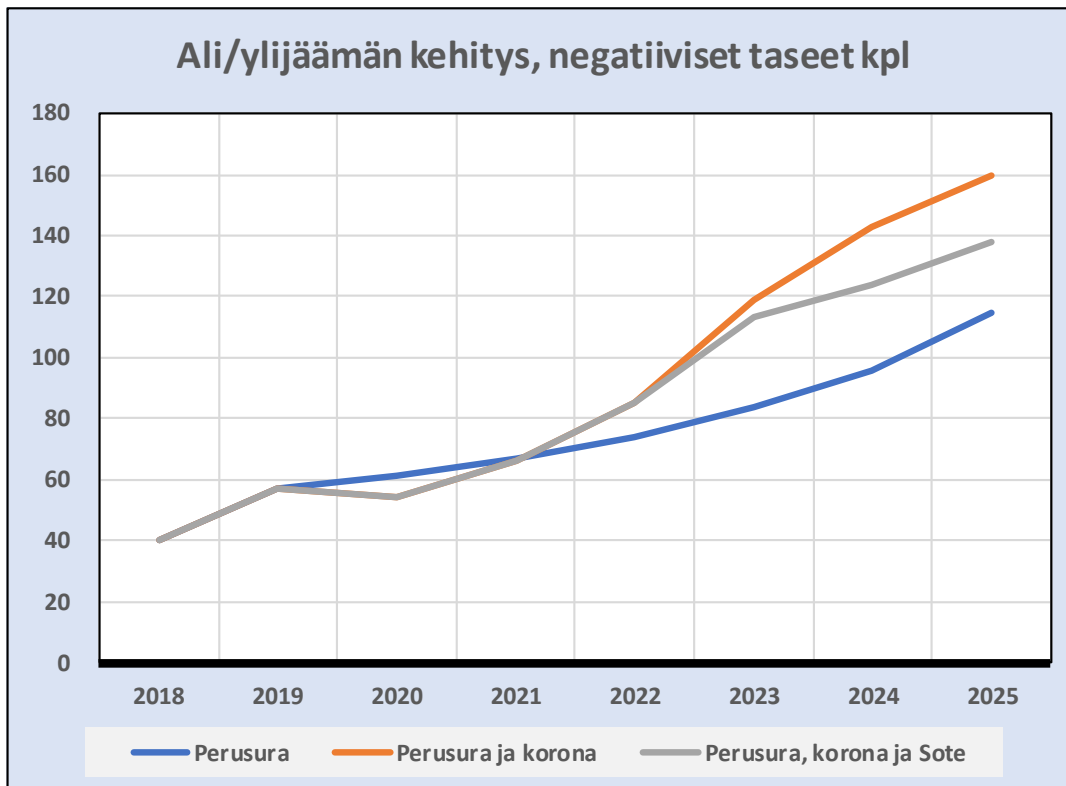


- ✓ **Vuosikate:** Kunnan säännölliset (käyttö) tulot – säännölliset (käyttö)menot.
- ✓ Jos vuosikate on negatiivinen, kunta ottaa velkaa elääkseen.
- ✓ Perusuralla negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä kasvaa voimakkaasti (38)
- ✓ Korona kiihdyttää kehitystä (lisää 90)
- ✓ Sote-uudistuksen seurauksesta negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärän kasvu hidastuu merkittävästi, mutta ei käänny tarkastelujaksolla vielä laskuun → sote ei yksin pelasta.

Taseeltaan alijäämäiset kunnat kpl

Perusura: väestönmuutosten vaikutukset kuntien talouteen. ”Vuodenvaihteen tilanne”
Perusura ja korona: perusuran päälle laskettu korona –vaikutus, korona –vaikutuksessa on mukana koronan arvioidut käyttötulojen ja käyttömenojen vaikutukset, kompensatiot ja vastainen verovaikutus.
Perusura, korona ja sote: Kuinka sote-uudistus tämänhetkisen tiedon mukaan vaikuttaa kuntiin, kun korona on otettu huomioon.

Taseeltaan alijäämäisiä kuntia kpl									
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Muutos 2019-25
Perusura	40	57	61	67	74	84	96	115	58
Perusura ja korona	40	57	54	66	85	119	143	160	103
Perusura, korona ja Sote	40	57	54	66	85	113	124	138	81



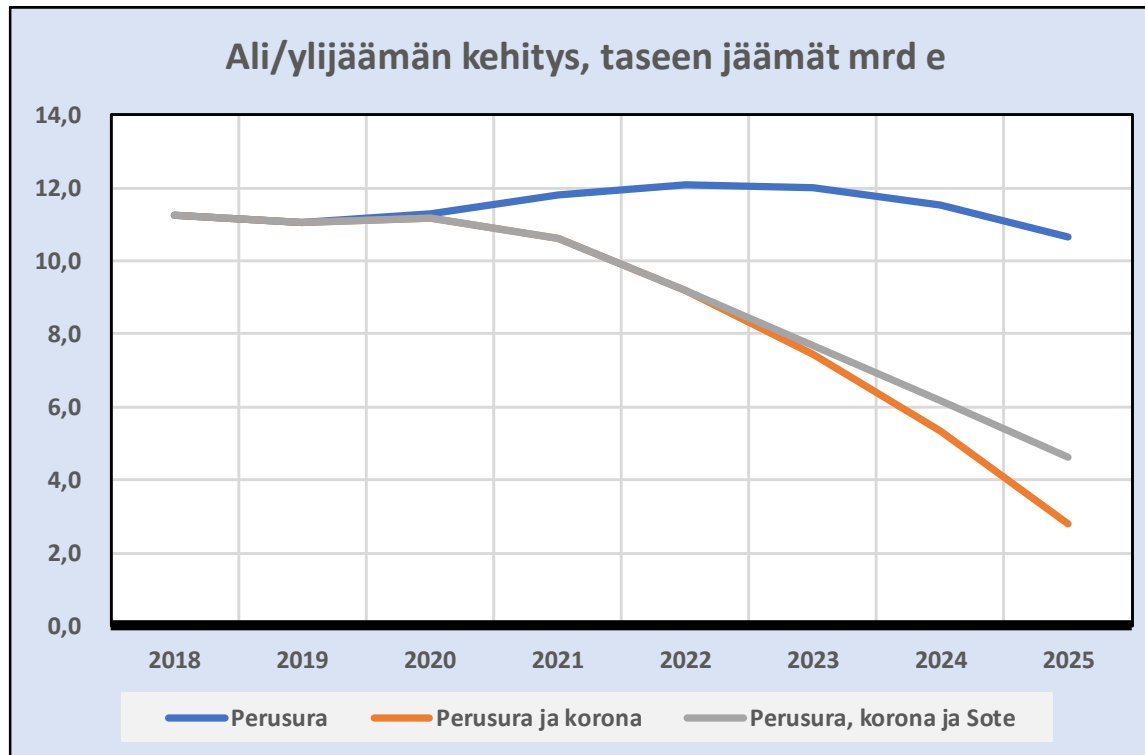
- ✓ Perusura olisi toteutunut taseeltaan negatiivisesti 115 kunnassa
- ✓ Perusura ja korona olisi taseeltaan negatiivisesti 160 kunnassa
- ✓ Perusura, korona ja sote olisi toteutunut taseeltaan negatiivisesti 138 kunnassa
- ✓ → sote vahvistaisi kuntien tilannetta, mutta korona kompensatioineenkin painaa koko kuntajoukon perustilannetta heikommaksi.

Taseen jäämät mrd e

Perusura: väestönmuutosten vaikutukset kuntien talouteen. ”Vuodenvaihteen tilanne”
Perusura ja korona: perusuran päälle laskettu korona –vaikutus, korona –vaikutuksessa on mukana koronan arvioidut käyttötulojen ja käyttömenojen vaikutukset, kompensatiot ja vastainen verovaikutus.

Perusura, korona ja sote: Kuinka sote-uudistus tämänhetkisen tiedon mukaan vaikuttaa kuntiin, kun korona on otettu huomioon.

Taseen jäämät, mrd e									
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Muutos 2019-25
Perusura	11,25	11,07	11,31	11,80	12,21	12,38	12,30	11,81	0,7
Perusura ja korona	11,25	11,07	11,34	11,05	10,23	9,12	7,74	5,93	-5,1
Perusura, korona ja Sote	11,25	11,07	11,34	11,05	10,23	9,33	8,45	7,54	-3,5

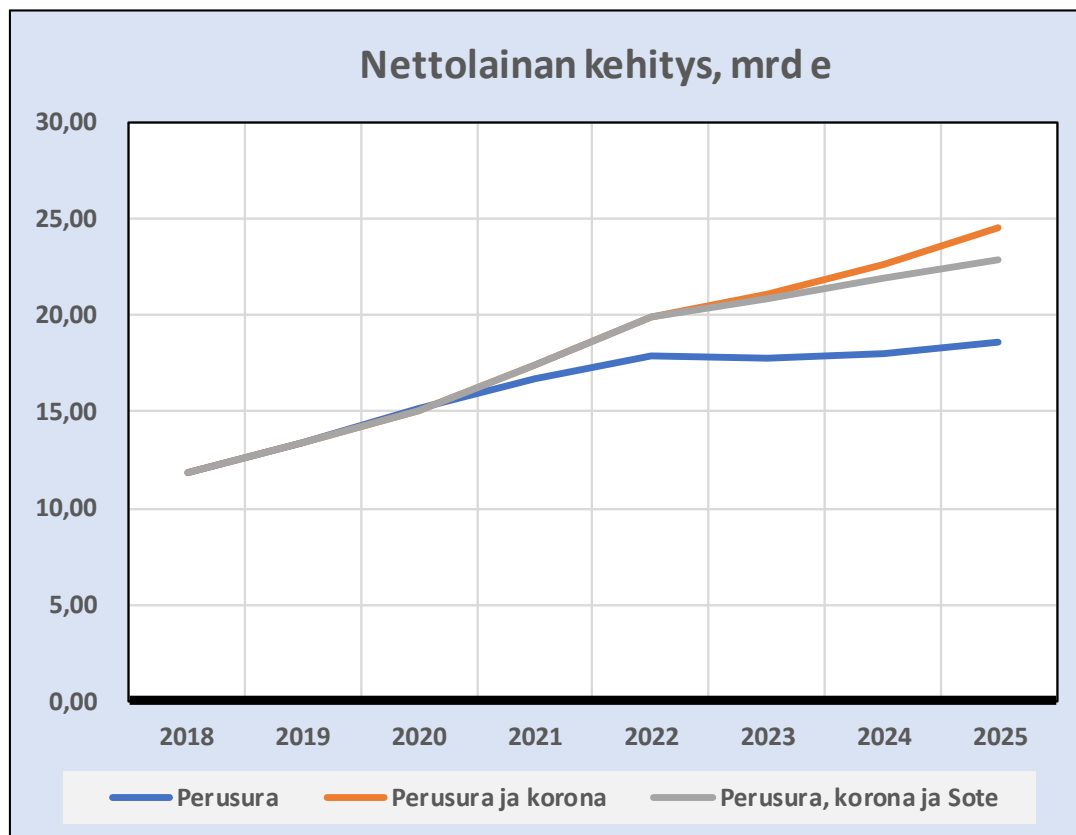


- ✓ Perusura olisi heikentänyt kuntien yhteenlaskettuja taseen ali/ylijäämiä noin 430 miljoonaa euroa.
- ✓ Perusura ja korona olisi heikentänyt kuntien yhteenlaskettuja taseen ali/ylijäämiä lähes 8,26 mrd euroa
- ✓ Perusura, korona ja sote olisi heikentänyt kuntien yhteenlaskettuja taseen ali/ylijäämiä noin 6,43 mrd euroa
- ✓ → sote vahvistaisi kuntien tilannetta, mutta korona kompensatioineenkin painaa koko kuntajoukon perustilannetta heikommaksi.
- ✓ Ylijäämä suurista kaupungeista

Nettolainan kehitys mrd euroa

Nettolaina = likvidit velat – likvidit varat
Kunnat keräävät yhdellä
veroprosenttiyksiköllä noin mrd euroa.

Nettolainat mrd e										
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Muutos 2019-25	
Perusura	11,84	13,35	15,12	16,70	17,88	17,84	18,05	18,64	5,3	
Perusura ja korona	11,84	13,35	15,10	17,45	19,86	21,09	22,61	24,52	11,2	
Perusura, korona ja Sote	11,84	13,35	15,10	17,45	19,86	20,89	21,91	22,90	9,6	



- ✓ Jo perusura olisi kasvattanut kuntien nettolainakantaa 5,3 mrd:lla eurolla
- ✓ Perusura ja korona kompensatioineen kasvattaisi lainakantoja 11,2 mrd:lla eurolla (VM:n arvio 2024 25,9 mrd euroa)
- ✓ Sote vähentää velkaantumista korona-versioon nähden, mutta silti pelkkää perusuraa enemmän (9,6 mrd euroa)
- ✓ → kunnat velkaantuvat edelleen ilman sopeuttamista tai veron nousuja.

Veroprosentin nousupaineet eri tilanteissa/kuntakoko

Perusura	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Alle 2 000 as	3,1	0,8	1,6	0,5	1,3	2,3	3,4
2 001 - 5 000 as	1,0	0,2	0,3	-0,1	0,2	0,8	1,5
5 001 - 10 000 as	1,2	-0,0	-0,1	-0,2	0,2	0,6	1,2
10 001 - 20 000 as	0,2	-0,2	-0,3	-0,1	0,1	0,4	0,8
20 001 - 40 000 as	-0,3	-0,2	-0,3	0,0	0,4	0,7	1,2
40 001 - 100 000 as	1,3	-0,0	-0,3	-0,1	0,2	0,4	0,8
Yli 100 000 as	-0,5	-0,4	-0,8	-0,7	-0,6	-0,5	-0,3
Manner-Suomi	0,1	-0,2	-0,5	-0,4	-0,2	0,1	0,4

Perusura+korona	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Erotus
Alle 2 000 as	3,1	-0,1	1,3	1,3	2,2	3,3	4,3	1,0
2 001 - 5 000 as	1,0	-0,3	0,3	0,8	1,2	1,8	2,5	1,0
5 001 - 10 000 as	1,2	-0,5	0,4	0,9	1,3	1,7	2,3	1,1
10 001 - 20 000 as	0,2	-0,5	0,4	1,0	1,3	1,5	2,0	1,2
20 001 - 40 000 as	-0,3	-0,4	0,5	1,2	1,5	1,9	2,3	1,1
40 001 - 100 000 as	1,3	-0,2	0,3	1,0	1,2	1,5	1,9	1,1
Yli 100 000 as	-0,5	-0,1	0,1	0,5	0,7	0,8	1,0	1,3
Manner-Suomi	0,1	-0,3	0,3	0,8	1,0	1,3	1,6	1,2

...edelliset ja sote	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Erotus
Alle 2 000 as	3,1	-0,1	1,3	1,3	1,5	1,5	1,6	-1,8
2 001 - 5 000 as	1,0	-0,3	0,3	0,8	0,9	0,9	1,0	-0,5
5 001 - 10 000 as	1,2	-0,5	0,4	0,9	1,0	0,9	0,9	-0,2
10 001 - 20 000 as	0,2	-0,5	0,4	1,0	1,0	1,0	0,9	0,1
20 001 - 40 000 as	-0,3	-0,4	0,5	1,2	1,3	1,3	1,4	0,2
40 001 - 100 000 as	1,3	-0,2	0,3	1,0	1,0	1,0	1,0	0,1
Yli 100 000 as	-0,5	-0,1	0,1	0,5	0,6	0,5	0,5	0,8
Manner-Suomi	0,1	-0,3	0,3	0,8	0,9	0,8	0,8	0,4

- ✓ **Perusura:** Suurin veroprosentin nousupaine kohdistuu pienimpiin kuntiin, suurimmilla kunnilla olisi ollut jopa veroprosentin laskun mahdollisuus (mahdollisuus tulorahoituksellaan rahoittaa kasvuinvestointeja)
- ✓ **Koronan** tilannetta heikentävä vaikutus on suurin suurimmilla kunnilla, toiseksi suurin pienimmillä kunnilla.
- ✓ → korona kohtelee kaltoin suurimpia kuntia, joilla on muitakin kuin pakollisia palveluita (joukkoliikenne yms) ja joilla on myös verotuloja.
- ✓ **Sote** toteutuessaan keventää *eniten* pienimpien kuntien veropainetta suhteessa koronaan 0-10.000 asukasta, suurimmat kunnat ja erityisesti kaikkein suurimmat kunnat kohtaavat suurimman veronkorotuspaineen perustilan jälkeen.

Veroprosentin nousupaine eri tilanteissa/kuntatyyppi

Perusura	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Metropoli	-0,6	-1,0	-1,4	-1,3	-1,2	-1,2	-1,0
Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseudut	0,9	0,4	0,2	0,4	0,7	1,0	1,4
Muut isot- ja yliopistokaupungit	0,3	0,4	0,1	0,2	0,4	0,6	1,0
Muu maakuntakeskus	-0,1	-0,2	-0,2	0,1	0,5	0,9	1,4
Seutukaupungit	0,7	-0,1	-0,2	-0,1	0,2	0,5	1,0
Harvaan asuttu maaseutu	1,9	0,2	0,4	-0,5	0,1	0,9	1,8
Muut	0,5	0,0	0,1	-0,0	0,3	0,8	1,4
Manner-Suomi	0,1	-0,2	-0,5	-0,4	-0,2	0,1	0,4

Perusura+Korona	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Erotus
Metropoli	-0,6	-0,7	-0,2	0,0	0,2	0,3	0,4	1,4
Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseudut	0,9	0,4	1,0	1,6	1,9	2,2	2,7	1,2
Muut isot- ja yliopistokaupungit	0,3	0,2	0,6	1,2	1,4	1,6	1,9	1,0
Muu maakuntakeskus	-0,1	-0,4	0,2	1,1	1,5	1,9	2,4	1,0
Seutukaupungit	0,7	-0,4	0,2	0,9	1,2	1,5	2,0	1,0
Harvaan asuttu maaseutu	1,9	-0,5	-0,0	0,3	0,9	1,7	2,6	0,8
Muut	0,5	-0,4	0,6	1,1	1,4	1,9	2,5	1,1
Manner-Suomi	0,1	-0,3	0,3	0,8	1,0	1,3	1,6	0,8

Edelliset ja sote	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Erotus
Metropoli	-0,6	-0,7	-0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	1,2
Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseudut	0,9	0,4	1,0	1,6	1,6	1,4	1,4	-0,1
Muut isot- ja yliopistokaupungit	0,3	0,2	0,6	1,2	1,2	1,2	1,2	0,3
Muu maakuntakeskus	-0,1	-0,4	0,2	1,1	1,2	1,1	1,2	-0,3
Seutukaupungit	0,7	-0,4	0,2	0,9	0,9	0,9	0,9	-0,0
Harvaan asuttu maaseutu	1,9	-0,5	-0,0	0,3	0,4	0,5	0,6	-1,2
Muut	0,5	-0,4	0,6	1,1	1,1	1,1	1,1	-0,3
Manner-Suomi	0,1	-0,3	0,3	0,8	0,9	0,8	0,8	0,4

- ✓ **Perusura** olisi mahdollistanut metropolialueen lähes veroprosentin aleneman, suurin nousupaine olisi ollut harvaan asutulla maaseudulla.
- ✓ **Korona** heikentäisi eniten metropolialueen tilannetta, vähiten harvaan asuttua maaseutua.
- ✓ **Sote** kasvattaa metropolialueen veronkorotuspainetta perusuraan verrattuna. Paina kasvaa myös muissa yliopistokaupungeissa. Veronkorotuspaine helpottuisi eniten harvaan asutulla maaseudulla. Näissä paine olisi perusuran tasolla.
- ✓ Yksittäisistä tässä mainitsemattomissa kuntatyypeissä – kehyskunnissa – tilanne alkaa olla hyvin vaikea.
- ✓ Verotulon tasaus ja ikäryhmäkohtainen valtionosuus tasaa paremmin taantumassa olevia, ikärakenteeltaan vanhoja kuntia kuin kasvussa olevia, ikärakenteeltaan nuoria kuntia.

Yhteenveto

- ✓ Kuntatalouden tila oli huono ja menossa vielä huonommaksi ennen koronaa – taustalla väestömuutokset ja alavireinen yleistalous – eikä tämä tilanne ole muuttunut ainakaan paremmaksi.
- ✓ → kunnilla on edelleen sopeutustarve ja minimissään samat sopeutumisen keinot kuin mitä ne olivat tammikuussa.
- ✓ Koronatuot oli tarkoitus kohdentaa koronasta johtuvien menojen kasvun ja verotulojen aleneman kattamiseen, mekanismi kompensoi tulojen menetyistä erittäin hyvin.
- ✓ Isolla osaa kunnista menot eivät ole koronasta johtuen kasvaneet tai ne kasvavat vain hyvin vähän – verotulopohjainen kompensatio ei erottele verotulopohjaa, ja kunnat, joissa on vain vähän palkkatuloihin perustuvia verotuloja eivät ole todennäköisesti menettäneet tuloja juuri lainkaan.
- ✓ → ”Perus”maaseutumainen kunta *ei ole ainakaan vielä huomannut* koronan negatiivisia talousvaikutuksia.
- ✓ → Pienimmät kunnat nousevat kompensaation vuoksi hetkeksi ”kuiville” uhanneesta arviointimenettelystä.
- ✓ Kunnat, joissa on ollut paljon palkkatuloista johtuvia verotuloja, yhteisöveron osuus on ollut suuri ja joissa on ollut aitoa, erityisesti palvelupainotteista omaa ja yksityistä yritystoimintaa, on todennäköisesti kärsinyt koronasta.
- ✓ On kuitenkin huomattava, että tätä raportoidessa ei tiedetä lopullisia koronasta johtuvia menoja ja toimintatulojen alenemaa ja niiden vaikutusta – tällä voi olla suurikin merkitys.
- ✓ Soten odotettiin pelastavan kunnat jo tilanteessa ennen koronaa.
- ✓ Sote näyttääkin vahvistavan *varsinkin* pienten kuntien taloutta. Myös suurimmilta – usein vasta ikääntyviltä – kunnilta poistuu nousun paine.
- ✓ Sote vie korona-kompensaatioiden jälkeen kunnat useassa tapauksessa lähelle perusuraa – pohjalla vallitsevaa kehitystä – mutta niin, että kuntajoukkokin on todennäköisesti velkaisempi kuin nyt ...
- ✓ Ja palvelurakenteeltaan liian pullea – jos perustilannetta ei kommunikoida oikein.
- ✓ Kuntia pitäisi kannustaa edelleen tarpeettomien rakenteiden purkamiseen ja sellaiseen sopeuttamiseen, mikä perustuu palveluntarpeen muutokseen ja
- ✓ Kunta-valtio –suhdetta olisi samalla mietittävä – rahoitus ja palvelut eivät kohtaa.
- ✓ Arviointimenettelyn tulevaisuus kiinnostaa – arviointimenettely on ollut ainoa useiden kuntien kannustin pitää talous tasapainossa.



FCG

Hyvän elämän tekijät